Спеціалізованій вченій раді К 61.051.07

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3.

Відгук

офіційного опонента – доктора юридичних наук,

професора Нікітенка Олександра Івановича

на дисертацію Пилип Вікторії Василівни:

«Адміністративно-правовий статус учасників антитерористичної операції», подану на здобуття

наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07.–

адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Дисертаційне дослідження Пилип Вікторії Василівни присвячене актуальній проблемі адміністративного права – адміністративно-правовому статусу учасників антитерористичної операції .

У зв'язку з військовою агресією з боку Російської Федерації на Сході України в 2014 році та оголошенням після неї початку Антитерористичної операції, з'явився формально новий термін «учасник АТО».

Актуальність даної теми обумовлюється також й тим, що встановлення ж адміністративно-правового статусу учасників АТО в Україні ускладнюється ще й тим, що сфера правового регулювання проведення антитерористичної операції, фактично, перебуває на стадії оновлення застарілих елементів та становлення нових, які відповідатимуть сучасному стану справ, тому вона містить багато суперечностей, що являється звичною ситуацією при швидкому формуванні нормативної бази в певній сфері суспільних відносин.

Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції та формулюванні на цій основі науково обґрунтованих рекомендацій та пропозицій щодо його вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації було вирішено наступні завдання:

- визначено поняття адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні
- розкрито зміст адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні
- проаналізовано учасників антитерористичної операції в Україні як суб'єкта адміністративних правовідносин
- охарактеризовано нормативні основи забезпечення адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні
- розкрито зміст суб'єктів забезпечення адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні
- досліджено гарантії адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні
- охарактеризовано заходи забезпечення адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні у діяльності органів державної влади
- розкрито взаємодію органів державної влади з органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та волонтерськими організаціями в забезпеченні адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції.

Методологічну основу дисертації становить сукупність філософсько-світоглядних, загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання

державно-правових явищ і процесів, що забезпечило об'єктивний аналіз досліджуваного предмета та достовірність отриманих результатів і висновків.

Діалектичний метод було використано як універсальний і загальнонауковий метод, котрий надав можливість розглянути особливості адміністративно-правового статусу учасника антитерористичної операції в Україні .

Логічний метод, який включає в себе аналіз, синтез, індукцію і дедукцію дозволив провести аналіз конструкцій юридичних норм, якими закріплено адміністративно-правовий статус учасника антитерористичної операції та в яких закріплено їх права та свободи , здійснити їх класифікацію та визначити проблеми в їх функціонуванні, а також сформулювати проміжні та загальні висновки.(підрозділ 2.1.,2.2, розділ 3)

Системний метод, як один з основних методів упорядкування законодавства, дозволив дослідити адміністративно-правовий статус учасника антитерористичної операції , як цілісну та динамічну систему, сприяв комплексному дослідженню нормативних основ забезпечення адміністративно-правового статусу учасника антитерористичної операції а також ролі органів державної влади та органів місцевого самоврядування по забезпеченню адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції, а також надав можливість виокремити проблеми забезпечення адміністративно-правого статусу учасників антитерористичної операції та запропонувати науково обґрунтовані конкретні пропозиції щодо їх розв'язання(підрозділ 2.1.,2.2, розділ 3).

Дослідження проблеми адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції здійснено на засадах принципів взаємодоповнюваності методів пізнання та методологічного плюралізму, що гарантувало об'єктивність, достовірність і повноту дослідження, сприяло розв'язанню поставлених у дисертації мети і завдань.

Джерельну базу дисертаційної роботи склали положення Конституції України та відповідні положення підзаконних актів, які регулюють дану

проблематику, міжнародно-правові акти у сфері прав людини, Рішення Конституційного Суду України, а також спеціальна юридична література насамперед вітчизняних учених щодо проблемних питань, пов'язаних з предметом дослідження.

Отже, ознайомлення зі змістом дисертації Пилип В.В. дає підстави зробити висновок, що мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження були визначенні правильно, що дозволило логічно і послідовно викласти результати дослідження, сформулювати науково важливі, актуальні та аргументовані висновки.

Досягнутий позитивний результат також обумовлений оптимальним вибором методології дослідження.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень і висновків запропонованих особисто здобувачем. До найбільш значущих з них належать:

уперше:

- Обгрунтовано доцільність доповнити статтю 1 Закону України "Про боротьбу з тероризмом" після визначення поняття антитерористична операції положенням наступного змісту : "Учасником антитерористичної операції є громадянин України, іноземець, особа без громадянства, що безпосередньо брала участь у антитерористичній операції. Статус учасника антитерористичної операції встановлюється Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.".
- Запропоновано розуміти під заходами адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції –систему активних дій уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на: 1)створення умов для реалізації; 2) реалізацію; 3) захист; 4) забезпечення; 5) охорону прав та законних інтересів громадян України, осіб без громадянства, іноземців, які безпосередньо приймали участь у антитерористичній операції, тобто у комплексі скоординованих спеціальних

заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності.

- Обгрунтовано доцільність і необхідність створення інституту Уповноваженого Президента України з питань правового статусу учасників антитерористичної операції, який має стати справжньою опорою для учасників антитерористичної операції, які мають бути впевнені у тому, що держава в особі Уповноваженого оперативно, якісно та безкоштовно забезпечить дотримання їх прав, а отже і забезпечення адміністративно-правового статусу.

удосконалено:

- наукові підходи до розуміння сутності адміністративно-правового статусу учасника антитерористичної операції, зокрема зазначається, що адміністративно-правовий статус учасника антитерористичної операції–це спеціальний адміністративно-правовий статус особи, який являє собою регламентовану нормативно-правовими актами сукупність прав, свобод, обов'язків, адміністративно-правових гарантій та елементів юридичної відповідальності особи, яка брала безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та отримала юридичне визнання такої участі, шляхом отримання відповідних документів, визначених законодавством України.

- класифікацію системи нормативно-правових актів у сфері забезпечення адміністративно-правового статусу учасників АТО в Україні можна розділити на три групи: 1)загальні нормативні акти, які встановлюють загальні засади проведення АТО, базові принципи, на яких ґрунтується сфера проведення АТО; 2)«статусні» нормативно-правові акти, які встановлюють окремі адміністративно-правові статуси для учасників АТО, підстави їх набуття та припинення; 3)нормативно-правові акти, що встановлюють гарантії та пільги для учасників антитерористичної операції.

- Наукові підходи, щодо розуміння «забезпечення адміністративно-правового статусу учасника АТО», зокрема обгрунтовується, що це є діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування щодо формування нормативно-правової бази у сфері встановлення спеціального адміністративно-правового статусу осіб, які брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та у сфері захисту прав, свобод, законних інтересів таких осіб і створення системи юридичних гарантій для соціального забезпечення даної категорії громадян та членів їх сімей.

дістали подальшого розвитку:

- вчення про гарантії адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні.
- сучасні наукові підходи щодо розуміння змісту адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертації теоретичні узагальнення, зроблені висновки та науково обґрунтовані конкретні пропозиції стосовно вдосконалення національного законодавства можуть слугувати методологічною основою та теоретичним джерелом для подальших досліджень, бути використані під час проведення реформ в Україні, а також у подальшому розвитку концепції адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції, у тому числі:

у науково-дослідній сфері – як джерело для поглиблення наукових знань у галузі адміністративного права, усвідомлення переваг і недоліків національного адміністративного законодавства та подальшого розроблення теоретичних і прикладних проблемних питань адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції;

у правотворчій сфері – як методологічна та теоретична основа вдосконалення національного законодавства у сфері захисту та встановленню адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції;

у правозастосовчій діяльності – для вдосконалення практики реалізації положень норм національного законодавства, які регулюють адміністративно-правовий статус учасників антитерористичної операції;

в освітньому процесі – матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані у ВНЗ юридичного спрямування та інших навчальних закладах при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право» та «Захист прав людини», а також при написанні монографій, підручників, науково-практичних посібників, розробці методичних рекомендацій, а також під час викладу лекційного матеріалу та проведення семінарських занять;

у просвітницькій та правовиховній роботі – для правового виховання учасників антитерористичної операції, формування правової свідомості громадян і підвищення на цій основі рівня їх правової культури насамперед у частині їхніх знань про систему прав людини.

Можна погодитися із позицією дисертанта, що адміністративно-правовий статус учасника антитерористичної операції – це спеціальний адміністративно-правовий статус особи, який являє собою регламентовану нормативно-правовими актами сукупність прав, свобод, обов'язків, адміністративно-правових гарантій та елементів юридичної відповідальності особи, яка брала безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та отримала юридичне визнання такої участі, шляхом отримання відповідних документів, визначених законодавством України.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою логікою викладення матеріалу, різноманітністю опрацьованої здобувачем джерельної бази.

Разом з тим, дисертаційне дослідження не позбавлено певних недоліків та дискусійних положень, які потребують додаткового обґрунтування, зокрема:

1) Дисертант наголошує на тому, що після завершення АТО, система державних гарантій для учасників АТО почне «урізатися», оскільки економіка країни не зможе витримати такої кількості пільг для учасників АТО (більша частина яких є здоровими і працездатними), а необхідність фінансування програм справді соціально незахищених верств населення (інваліди, діти-сироти, сім'ї, що втратили годувальника, і т.п.) остаточно знівелює гарантії статусу учасників АТО. Проте, недоцільно говорити про те, що система гарантій почне урізатися, оскільки ми не можемо говорити про те, яка економічна ситуація буде в країні і що буде в перспективі з цими гарантіями .

2) Вважаємо, що дисертанту у Розділі 3 дисертаційного дослідження також треба було більше уваги приділити аналізу рівня допомоги, яку надають держави-донори та неурядові організації в процесі забезпечення адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції, та проаналізувати можливість збільшення даної допомоги.

3) Дисертант зазначає адміністративно-правові відносини, в яких учасники АТО найбільш стикаються з проблемами реалізації своїх прав, а саме: правовідносини з приводу реалізації права учасника АТО на отримання статусу учасника бойових дій, інваліда війни або учасника війни; правовідносин з приводу медичної, соціальної, психологічної реабілітації учасника АТО після повернення із зони АТО; правовідносини з приводу реалізації права учасника АТО на пільги, передбачені законодавством України для цієї категорії осіб; правовідносини з приводу оскарження учасником АТО рішень органів виконавчої влади. Однак не достатньо охарактеризовано, як саме зробити, щоб цих порушень не було.

4) Вважаємо, що дисертанту доцільно було більше уваги приділити проблемам маніпуляції учасниками антитерористичної операції в їхньому праві отримання земельних ділянок.

5) Дискусійним є твердження дисертанта, що «створення інституту Уповноваженого Президента України з питань правового статусу учасників антитерористичної операції, який має стати справжньою опорою для

учасників антитерористичної операції, які мають бути впевнені у тому, що держава в особі Уповноваженого оперативно, якісно та безкоштовно забезпечить дотримання їх прав, а отже і забезпечення адміністративно-правового статусу». Адже створено вже створені органи, які займаються проблемами учасників АТО, і просто було б доцільніше розширити їхні повноваження, а не створювати ще окремий інститут.

Сформульовані вище зауваження і побажання стосуються дискусійних і складних питань, вони не впливають на загальну високу позитивну оцінку здійсненого дисертаційного дослідження і не перешкоджають визнати його завершеною науковою працею.

Наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться у дисертації, належним чином відображені у восьми наукових публікаціях дисертанта, в тому числі в пятьох наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях, у тому числі в одному зарубіжному науковому виданні, а також апробовані належним чином у виступах на науково-практичних конференціях. Положення та висновки дисертаційного дослідження є новими та науково обґрунтованими, носять творчий і самостійній характер.

Автореферат дисертації Пилип Вікторії Василівни відображає зміст дисертації, її основні теоретичні і практичні положення, містить практичні рекомендації та пропозиції у сфері проблематики дисертаційного дослідження.

Отже, на основі вищенаведеного, вважаю, що дисертаційна робота Пилип Вікторії Василівни на тему: «Адміністративно-правовий статус учасників антитерористичної операції», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності: 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право є самостійною завершеною працею, в якій отримані науково обґрунтовані нові результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання і мають важливе значення для розвитку науки адміністративного права. Дисертація відповідає вимогам, які передбачені пунктами 9 та 11 Порядку присудження наукових

ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, щодо дисертацій, які подаються на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, а її автор – Пилип Вікторія Василівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.